

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

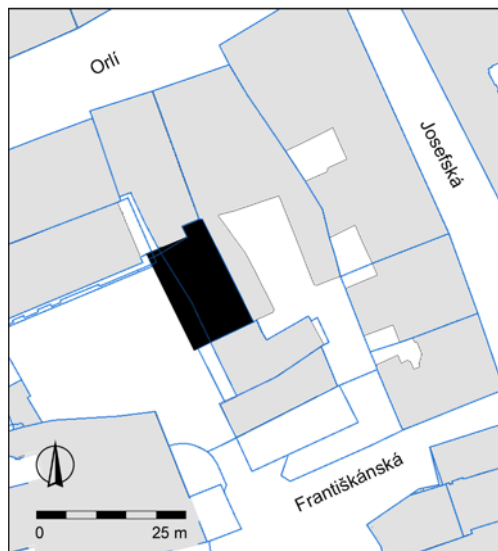
Ul. Orlí č. p. 14, parc. č. 211/2.

Vrcholný středověk – novověk. Město. Plošný odkryv.
Záchranný výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: S-JTSK – -597947.1800, -1160995.1100; -597956.2408, 1161001.0790; -597947.9057, -1161017.3968; -597938.0200, -1161012.4500

V květnu roku 2020 byl v Brně na Orlí ulici zahájen záchranný archeologický výzkum dvorní části parcely domu č. p. 490 (Orlí 14, parc. č. 211/2; obr. 26). Exkavační práce probíhající v několika etapách po celý zbytek roku 2020 i na počátku roku 2021 odkryly velmi zajímavé archeologické situace mapující historii tohoto místa od konce 12. století (AMČR).

Na relativně malé ploše 17 × 10 m (obr. 27) se podařilo odkrýt několik povrchových staveb pocházejících ze 13. století, jejichž součástí byly hliněné podlahové úrovně, pozůstatky dřevěných stěn i otopná zařízení. V zadní (jižní) části parcely a při její východní straně se postupně podařilo odkrýt osm odpadních jímek, které byly užívány od 13. do 18. století. V závěru 13.,

Obr. 26. Brno, ulice Orlí (A032/2020). Zaměření plochy výzkumu. Archaia Brno z. ú.
Fig. 26. Brno, Orlí Street (A032/2020). Survey of the excavation area. Archaia Brno z. ú.

popřípadě ve 14. století byla v jihozápadním rohu parcely vybudována pec na pálení vápna. Její přítomnost by mohla ukazovat na skutečnost, že v této době byl zkoumaný prostor součástí veřejného prostranství, jak ostatně naznačují rovněž výrazné komunikační štětové vrstvy a kamenné dlažby zachycené na téměř celé ploše výzkumu. Zjištěno bylo i torzo středověké cihlové pece prozatím blíže neurčené funkce. Povrchové archeologické situace pozdně středověkého a raně novověkého stáří byly zčásti odstraněny při výstavbě dvorního domovního traktu. V prostoru bývalého dvorku byly také zdokumentovány tři fáze novověkého kanalizačního systému. Výzkum je nyní ve fázi zpracování a bude o něm referováno později.

Literatura

AMČR: Záznam M-201902067 [cit. 2021-10-07]. Archeologická mapa České republiky.

Summary

A rescue excavation in Orlí Street in Brno (Město Brno cadastral area, Brno-City District; Fig. 26) documented archaeological contexts ranging from the late 12th to the 19th centuries. The excavated features included above-ground structures, cesspits, lime burning kilns, a brick oven and a drainage system (Fig. 27).

Lenka Sedláčková, Václav Kolařík

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Ul. Petrov č. p. 275/1, 274/2, parc. č. 313, 314, 316, 318.

Vrcholný středověk – novověk. Zahrada/sad. Plošný odkryv.
Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Archaia Brno, z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1913853N, 16.6075075E; 49.1915739N, 16.6078936E; 49.1911531N, 16.6080842E; 49.1910953N, 16.6079367E

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavební akcí „Revitalizace a zpřístupnění zahrad NKP Petrov, Brno“. Terénní část výzkumu byla provedena v období říjen 2018 až září 2019.

Sledované území se nachází v jihozápadní části historického jádra města Brna, na severovýchodním svahu Petrského návrší. Jedná se o prostor sevřený ulicemi Petrská, Petrov, bývalou ulicí Pod Horou sv. Petra a Uličkou Václava Havla. Výzkum byl situován do prostoru ohrazených zahrad mezi domy Petrov 1 a 2

Obr. 27. Brno, ulice Orlí (A032/2020). Pracovní snímek – pohled na plochu výzkumu od jihu. Foto Archaia Brno z. ú.
Fig. 27. Brno, Orlí Street (A032/2020). Work photograph – a view of the excavation area from the south. Photo by Archaia Brno z. ú.

(č. p. 275 a 274, parc. č. 313 a 314) a při západním lici opěrné zdi na sever od katedrály sv. Petra a Pavla (parc. č. 316; obr. 28). Zmíněné zahrady vznikly na počátku 17. století a přiléhají k opěrné zdi Petrova. Dům Petrov 1 byl historickým sídlem děkanů brněnské Královské stoliční kapituly sv. Petra a Pavla a od roku 2006 slouží jako Diecézní muzeum s informačním centrem. Dům Petrov 2 byl jedním z kanovnických domů a později sloužil jako biskupská konsistoř.

Přestože záchranný archeologický výzkum nebyl, co se zemních prací týká, velkého rozsahu, společně s dokumentací situací při renovaci odkrytých nadzemních zděných konstrukcí přispěl k poznání dosud velmi málo prozkoumané části areálu Petrova.

Původní terén se v místech terasových zahrad nacházel podstatně hlouběji, než je tomu dnes, v případě terasy u domu Petrov 2 byl terén v průběhu pozdního středověku o cca 2,5 m níže než v současnosti. Samozřejmě vlivem sklonu terénu směrem od západu k východu se hloubka v závislosti na poloze v rámci parcely lišila. V případě zahrady u děkanství byla situace obdobná, původní středověký terén se v její východní části nacházel přibližně na úrovni povrchu Uličky Václava Havla a postupně stoupal směrem k jihozápadu, kde již pod patou opěrné zdi Petrova byly místy patrné výchozy skalního podloží. Jak ukázaly výsledky dokumentace některých sond, nacházely se v prostoru zahrad měšťanské domy, které nejpozději v době po zřízení zahrad zanikly, respektive musela být jejich podoba radikálně upravena. V případě domu dokumentovaného v rámci sondy S06 stojíme před zajímavým, a pro

brněnské prostředí unikátním, dokladem postupného vývoje měšťanské zástavby od spalitelných k trvalým stavebním konstrukcím.

Nejpozději při raně gotické přestavbě a zvětšení kostela sv. Petra před polovinou 13. století muselo dojít k rozšíření stíněného temene petrského návrší. Na severovýchodní straně zed' a dosypáním terénu za ní bylo dosaženo patřičného zvětšení staveniště a hřbitova. Dokumentované zbytky vrcholně středověkého zdiva u paty stávající opěrné zdi (S01) a jeho fragmenty zjištěné při dokumentaci sond S5 a S10 mohou představovat pozůstatky této starší opěrné zdi. Pravděpodobně někdy v průběhu 15. století byla v souvislosti s přestavbou kostela sv. Petra vystavěna, snad s částečným využitím konstrukcí předchůdce, dodnes dochovaná opěrná zed' s masivními opěráky. Ta umožnila srovnání terénu kolem kostela a rozšíření jeho staveniště a zároveň prostoru hřbitova. Snad až po dokončení přestavby kostela někdy v průběhu 1. poloviny 16. století byla na opěrnou zed' nadstavěna cihlová ohradní zed' hřbitova s dekorativním cimbuřím. Při další, zřejmě barokní, úpravě a po navýšení terénu hřbitova bylo cimbuří zazděno a koruna zdi zvýšena.

Vlastní terén zahrad, jak ho známe dnes, vznikl pravděpodobně jednorázovou akcí někdy v období intervalu konce 16. až poloviny 17. století. Na místě původních středověkých měšťáků byly vystavěny terasní zdi podél dnešní Uličky Václava Havla a nasypán terén okrasných zahrad přibližně do dnešní úrovně za pomoci navážek sutového charakteru (S01, S02, S07–S09). V rámci sondy S03 se podařilo částečně dokumentovat i stavební vývoj zázemí raně novověké zahrady, jejíž součástí byla tradičně např. zde dokumentovaná grotta (umělá jeskyně) nebo hned v sousedství ve skále zasekaná poustevna (Kolařík 2020).

Literatura

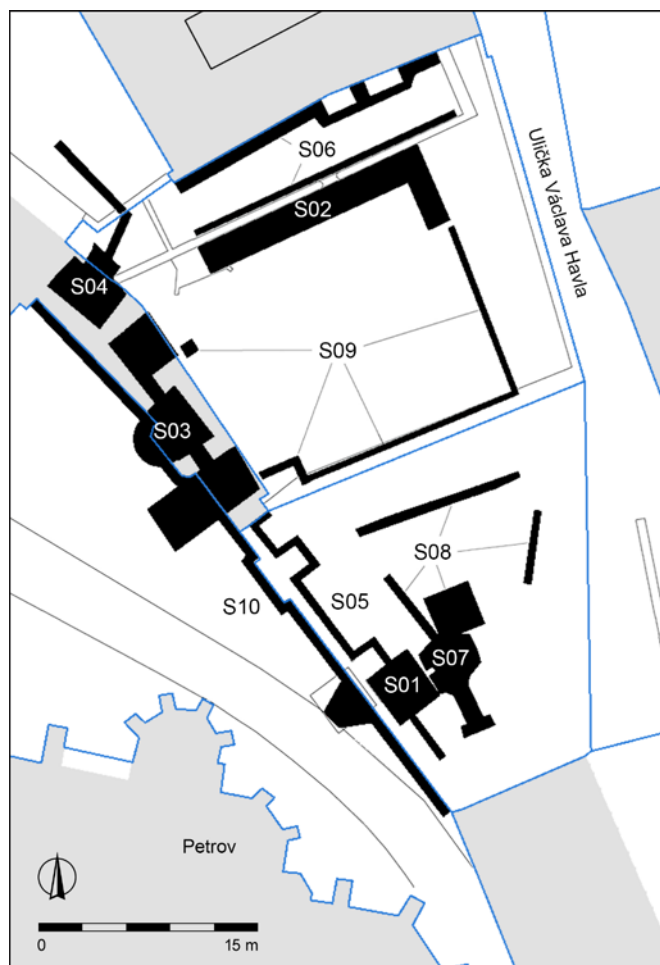
Kolařík, V. 2020: *Brno, Petrov 1, 2 – „Revitalizace a zpřístupnění zahrad NKP Petrov, Brno“*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. 72/2018.

Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

An excavation of the area delimited by Petrská, Petrov and Ulička Václava Havla Streets took place within the framework of the revitalisation of the gardens at the Petrov national cultural monument in Brno (Město Brno cadastral area, Brno-City District; Fig. 28). Some test pits documented original burgher houses and remnants of high medieval masonry near the foot of a preserved retaining wall of the complex around the Church of St Peter. The gardens probably came into existence sometime between the late 16th and the first half of the 17th century.

Václav Kolařík

Obr. 28. Brno, ulice Petrov (A072/2018). Lokalizace zkoumaných sond. Archaia Brno z. ú.

Fig. 28. Brno, Petrov Street (A072/2018). Localisation of the examined test pits. Archaia Brno z. ú.

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)
Žerotínovo náměstí, ul. Veverí, Moravské náměstí,
parc. č. 280/1, 342, 783/1, 802.

Středověk, novověk. Město. Jiná evidence. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1991661N, 16.6054475E; 49.1984861N, 16.6039778E; 49.1979464N, 16.6024436E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti s rekonstrukcí plynovodu na Žerotínově náměstí (obr. 29). Zajistila ho společnost Archaia Brno z. ú. ve spolupráci s Ústavem archeologické památkové péče Brno (akce č. A47/2020). Terénní část výzkumu se uskutečnila ve dnech 31. 7. až 17. 8. 2020.